

TRYGGE SAMFUNN

INFORMASJON OM TOTALFORSVARET NR 3 2021
REDAKTØR: JAN ERIK THORESEN

Foto: SINTEF

Spennende framtid: Droner skal kunne varsle skred

Nå utvikler forskerne ved SINTEF droner som skal kunne fly lavt over terrenget og varsle både snøskred, steinsprang og kvikkleireskred.

- Det er flere prosjekter som går samtidig. Vi utvikler ikke bare selve dronene, men også ulike typer sensorer som kan samle data

som vi bruker til å overvåke og forutsi skred, forteller forsker Bastien Dupuy ved SINTEF i Trondheim, som leder prosjektet «Geo-drones». Norge er værhardt og en vanlig drone av den type en kan kjøpe i butikk er ikke stødig nok. Derfor bygger forskerne sine egne droner. SINTEF-dronene utstyres med kameraer for å lage 3D-modeller av terrenget.

- Da kan vi se hva som beveger seg. Så kan vi legge til andre sensorer for å få informasjon under overflaten. Elektromagnetiske sensorer kan hente ut informasjon om ustabile lag lenger ned i bakken.- Like viktig er det å lage programvare som analyserer dataene. Hvis du må bestemme deg raskt for å stenge en vei eller evakuere en bygning, har man ikke alltid en ekspert tilgjengelig som kan tolke dataene. Målet vårt er at også den analysen skal automatiseres, opplyser SINTEF-forskeren. Han forteller at forskerne vil trenge et par år til før de har noe som er kommet langt nok til at det er klart til bruk for kommuner og droneoperatører.

Øvelse «Arctic Hawk 21»: Alle forsvarsgrenene øver sammen

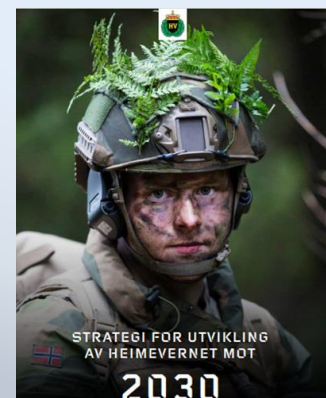
Årets øvelse, som nettopp er avsluttet, dreide seg om operasjoner bak fiendens linjer i et tenkt angrep på Norge. Øvelsen utspilte seg på land og i kystnære områder i Nordland, Troms og Finnmark. I tett samarbeid med andre avdelinger i Sjøforsvaret, Hæren, Heimevernet, Luftforsvaret og Cyberforsvaret øvde Kystjegerkommandoen på å innhente og analysere informasjon og presentere dette som etterretning til militære sjefer.

– Forsvaret av Norge er ferskvare og må øves også under en pandemi. Vår evne til å samarbeide smidig på tvers av avdelinger i Forsvaret er en forutsetning for å kunne bidra med god etterretning og beslutningstøtte dersom vi en dag må forsvare et faktisk angrep på Norge, sier Sjef for Kystjegerkommandoen, kommandørkaptein Sten Richard Larsen.

Øvelsen ble gjennomført med et strengt smittevernregime for å hindre spredning av koronavirus.

Overalt - alltid

På den årlige «Sårbarhetskonferansen» i fjor høst foredro Sjef HV generalmajor Elisabeth Michelsen om Heimevernet fram mot 2030. Et intervju med henne står å lese i Trygge Samfunns papirutgave nr. 2/2020. Nå har HV trykket og utgitt «Strategi for utvikling av Heimevernet mot 2030». Den beskriver HVs egenart som en landsdekkende desentralisert struktur, og den viktige rolle organisasjonen spiller innen totalforsvaret. Trykksaken er så absolutt både leseverdig og nyttig for alle som på en eller annen måte har oppgaver innen samfunnsikkerhet og beredskap.

En nasjonal førstehjelpsdugnad

Helse- og omsorgsdepartementet og Helsedirektoratet arbeider intenst for å redde liv, og har invitert Industrivernet med på en nasjonal førstehjelpsdugnad. Nasjonal kompetansetjeneste for traumatologi (NKT-Traume) har gjort studier som viser at den norske befolkning har svært høy villighet til å yte førstehjelp, mye høyere enn andre land. NKT-Traume mener det er viktig å få med seg Industrivernet på dugnaden, opplyses det på hjemmesiden til Næringslivets sikkerhetsorganisasjon (NSO).

- Industrivernet har fått opplæring i førstehjelp og skal hjelpe folk til ambulansen ankommer. Riktig førstehjelp bidrar til å redde liv, sier professor Torben Wisborg, som er forskningsleder i NKT-Traume. Han opplyser at av de som dør av alvorlige skader, skjer dødsfallet hos åtte av ti før ambulansen rekker fram.

– Det betyr at en del av de 80 prosent som dør av skader, kunne vært reddet ved riktig førstehjelp fra folk på skadesteder, understreker Wisborg.

Illustrasjon: Sikkerhet 3/20

Ny helikopterbase: Plasseres i Tromsø – driftsklar i 2022

- Regjeringen har i de senere årene foretatt en betydelig styrking av redningshelikoptertjenesten gjennom anskaffelsen av de 16 nye SAR Queen-helikoptrene som skal erstatte de gamle Sea King-helikoptrene. Med innfasingen av nye redningshelikoptre på basene i Bodø og på Banak, vil den nye basen i Tromsø gi en betydelig styrket helikopter- kapasitet i nord, sier justis- og beredskapsminister Monica Mæland.

Foto: SAR Queen / Forsvaret

Departementet har besluttet å tildele kontrakt om etablering av en ny siviloperert redningshelikopterbase i Tromsø og felles operasjon med Sysselmannens helikoptertjeneste på Svalbard til CHC Helikopter Service A/S.

For å sikre at politiets beredskap er ivaretatt i Nord-Norge, har politiet inngått avtale med et privat selskap som sikrer tilgang på helikopter som står på en times beredskap gjennom hele året. Avtalen trådte i kraft 1. mai i fjor. I følge departementet kan det bli aktuelt å overføre politikapasiteten til operatøren av den nye Tromsø-basen. Dette vil bli vurdert på et senere tidspunkt.

Gjerdrum-katastrofen: NVE gir ut revidert veileder

NVE har utgitt en revidert veileder for utredning og bygging i kvikkleireområder. Områder som kan inneholde kvikkleire er ofte bebygde og er attraktive for videre utvikling og utbygging. I

desember publiserte NVE en revidert veileder som beskriver hvordan skredfaren i slike områder skal utredes og tas hensyn til i arealplanlegging og byggesaker.

- For NVE er det viktig at den mer utfyllende metodikken som er beskrevet i den oppdaterte veilederen nå tas i bruk. Dette vil sikre økt fokus på å bruke kvalifisert fagkompetanse, og at ulike aktører forstår og gjennomfører prosessen mest mulig likt, sier Brigte Samdal, direktør i skred- og vassdragsavdelingen i NVE.

- Henvisning til revidert kvikkleireveileder vil ikke endre dagens sikkerhetsnivå, men vil gi aktørene et bedre hjelpemiddel ved utredning av stabilitet i kvikkleireområder, understreker avdelingsdirektør Christine Molland Karlsen i Direktoratet for byggkvalitet (DiBK).

Foto: Kvikkleireskred / NVE

Stor interesse for maritim cybersikkerhet

Etter at Norges Rederiforbund og Den Norske Krigsforsikring for Skib i fellesskap opprettet NORMA Cyber 1. januar i år har det tatt helt av. Senteret skal levere cybersikkerhetstjenester til norsk skipsfart, og interessen har vært overveldende. Nesten alle maritime operasjoner er avhengige av globale nettverk- på skipet, i havn eller med lasten, fra navigering og planlegging til miljø- og overholdelse av forskrifter. Alt dette kan bli utsatt for cyberangrep.

- Det er nødvendig å avdekke og begrense disse angrepene for å unngå store konsekvenser. >>

Vi tilbyr våre medlemmer et rammeverk for effektiv informasjonsdeling foruten ulike proaktive cybersikkerhets-tjenester. NORMA Cyber er det første i sitt slag i verden, og teamet består av fem personer med bred bakgrunn fra Forsvaret, maritim sektor og cybersikkerhet. Vi ønsker å styrke teamet vårt videre og planen er å være totalt mellom 10 og 14 ansatte i senteret innen utgangen av inneværende år, sier daglig leder Lars Benjamin Vold i NORMA Cyber.

Foto: NORMA Cyber / rederi.no

Komfyrer til besvær

Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap (DSB) melder at landets brann- og redningsvesen rykket ut til 1653 branner og branntilløp i forbindelse med komfyrer i året som gikk. Det er ikke tekniske feil som er problemet, men snarere folks glemsomhet og uforsiktighet. Derfor mener DSB at det beste botemiddel er å installere en «komfyrvakt». Den består av en sensor og en strømbryter, og er enkel å installere. Sensoren overvåker kokeplatene. Hvis sensoren oppdager fare for brann, utløser den en alarm. Dersom ingen reagerer, gir sensoren beskjed til en bryter om å kutte strømmen til komfyren. Det er krav til komfyrvakt i alle nye boliger og dersom det legges opp til ny elektrisk kurs på komfyren. De samme reglene gjelder for fritidsboliger.

Nylig arrangerte en rekke brannforebyggende organisasjoner en komfyrvakt-kampanje der det spesielt ble satt fokus på risikoutsatte grupper.

Foto: ABBR

Massiv spionasje: Forskningsmiljøer i søkelyset

Antallet utenlandske forskere og akademikere som havner i norske myndigheters søkelys har økt kraftig de senere årene. Det handler både om spionasje og ulovlig kunnskapsoverføring til land Norge ikke har noe sikkerhetssamarbeid med. Opplysningene om dette kommer fra PST, der sjefen for kontraetterretningen, Hanne Blomberg, uttaler seg til Dagens Næringsliv.

- Flere nasjoner er aktive på norske universiteter. For fem år siden ble en tysk forsker og en kinesisk doktorgradsstipendiat ved Universitetet i Agder utvist fordi myndighetene mente at de utgjorde en fare for rikets sikkerhet. De hadde forsket på styring og kontroll av avanserte raketter ved NTNU. I Trondheim kommer over 25 prosent av de ansatte fra andre land enn Norge. Det foregår også et vedvarende arbeid for å verve enkeltpersoner som spioner for fremmede makter. Det finnes risikofylte forskningsresultater som ikke alle skal ha tilgang til, sier Blomberg. For de ulike universiteter kan det være et dilemma at samtidig som sikkerhetsfokuset trappes opp, så

jobber regjeringen for at forskningsmiljøene skal bli mer internasjonale.

Nå endres forsvarsloven

Regjeringen har fremmet et forslag til Stortinget om å endre forsvarsloven. Endringen vil gi en klar hjemmel for å fastsette forskrift om Forsvarets bistand til andre offentlige myndigheter enn politiet og til andre beredskapsaktører. Med det nye forslaget får også andre beredskapsaktører mulighet til å be Forsvaret om bistand. Dette kan være både offentlige og private selskaper. Kravet er at de må ha et definert ansvar for samfunnssikkerhet, kritiske samfunnsfunksjoner eller kritisk infrastruktur. Håndteringen av Covid-19 har vist at det er behov for en sentral mekanisme for koordinering og prioritering av bistandsanmodninger på sivil side før disse sendes Forsvaret.

- Jeg mener at en slik lov- og forskriftsregulering, som nå er foreslått, vil komplettere reguleringen av Forsvarets bistand, skape større forutsigbarhet og lede til mer enhetlig praksis. Sektorhensyn blir hørt og ivaretatt, sier forsvarsminister Frank Bakke-Jensen.

Foto: Regjeringen